

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Арабаджійський Ніколай

*Новий болгарський університет, Софія, Республіка Болгарія,
професор, доктор*

ЗАСТОСУВАННЯ КОДЕКСІВ ЕТИКИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ РЕСПУБЛІКИ БОЛГАРІЯ

Багато країн мають кодекси етики або кодекси поведінки державних службовців. Вони можуть бути застосовані на двох рівнях: на рівні всієї державної адміністрації та на рівні окремого відомства. Роль етичних кодексів виражається в мотивації та спрямуванні поведінки працівників адміністрації та створенні відповідної основи для контролю та оцінки їх поведінки. Етичні кодекси створюють додаткові заходи проти корупції та зловживань державними службовими повноваженнями.

Перший Кодекс поведінки державних службовців у Республіці Болгарія був затверджений наказом міністра державної адміністрації від 29.12.2000 р. У 2004 р. Рада міністрів прийняла новий Кодекс службовців у державній адміністрації [1]. Він поширив сферу дії на всіх працівників державної адміністрації – державних службовців та осіб, які працюють за трудовим законодавством. Кодекс містив етичні норми, що стосуються: відносин з громадянами, професійної поведінки, конфлікту інтересів, відносин з колегами та особистої поведінки службовців державного управління. Відповідно до нього працівники ОДА закликані зміцнювати довіру до державних інституцій та сприяти реалізації державної політики, яка базується на засадах верховенства права. Поведінка службовців не повинна завдавати шкоди престижу державної служби не лише під час виконання службових обов'язків, а й у громадському та особистому житті. При вчиненні дій, несумісних з нормами Етичного кодексу, працівники державної адміністрації повинні усунутись від виконання публічної служби.

Кодекс поведінки державних службовців 2004 року було приведено у відповідність до положень Міжнародного кодексу поведінки державних службовців [2] та Модельного кодексу поведінки державних службовців Ради Європи [3].

У 2020 році в Республіці Болгарія було прийнято новий Кодекс поведінки службовців державної адміністрації [4], який спрямований на збереження довіри суспільства до моральності та професіоналізму державних службовців, а також на підвищення престижу державної

служби. Поведінка працівників ґрунтується на принципах: законності, лояльності, добросовісності, неупередженості, рівноправності, відповідальності, політичної нейтральності, порядності, конфіденційності, відповідальності, колеґіальності та ввічливості. Новий кодекс містить положення, що стосуються: відносин працівників державної адміністрації з фізичними, юридичними особами та іншими організаціями; професійна поведінка працівників державного управління; антикорупційна поведінка державних службовців; стосунки з колеґами по державній адміністрації; особиста поведінка службовців державної адміністрації.

З огляду на специфіку службовців з поліцейськими повноваженнями Міністерства внутрішніх справ (МВС), державних службовців МВС та суддів судової системи розроблено відповідні відомчі етичні кодекси [5].

Створення та запровадження Кодексу поведінки службовців державної адміністрації призводить до тривалого періоду навчання та інтернаціоналізації стандартів усіх органів державного управління та державних службовців. Підвищення обізнаності органів влади та посадовців щодо правил кодексу є корисним, як передумова для зміни їх менталітету та звичок, що супроводжується їхніми особистими мотиваціями. Навчання щодо впровадження кодексу покладено на Інститут державного управління при Раді міністрів Республіки Болгарія.

Якщо потрібно дотримуватися створених правил, їх дотримання повинно бути в інтересах керівних органів і не повинно негативно впливати на них. Тут важлива система санкцій, а особливо тверда рішучість їх застосовувати. Кодекс поведінки службовців державної адміністрації 2020 року передбачає, що у разі недотримання норм поведінки в ньому державні службовці несуть дисциплінарну відповідальність згідно із Законом про державних службовців[6] та Кодексом законів про працю [7]. Нові положення цих нормативних актів забезпечують застосування національного та відомчого кодексів поведінки, як надійного інструменту протидії корупції в державному управлінні.

Література:

1. *Кодекс на служителите в държавната администрация*, обн. ДВ.бр.53/2004 г. – отменен – ДВ. бр.33/2020 г.

2. *Международен кодекс за поведение на държавните служители* – приет на 12.12.1996 г. от Общото събрание на ООН

3. *Примерен Кодекс за поведение за държавните служители на Съвета на Европа* – приет като допълнение към Препоръка № R/2000/10 на Съвета на Европа

4. *Кодекс за поведение на служителите в държавната администрация* – приет от Министерски съвет на Република България с Постановление № 57 от 2 април 2020 г., обн. ДВ. бр. 33/2020 г.

5. Ведомствени кодекси са: *Етичен кодекс на служителите от МВР с полицейски правомощия* – въведен със Заповед № І-231/24.10.2003 г. на министъра на вътрешните работи (отменен);

Етичен кодекс за поведението на държавните служители в МВР – утвърден със Заповед рег. № 1з-2013/8.11.2006 г.(отменен); Етичен кодекс за поведението на държавните служители в МВР – утвърден със Заповед № 8121з-348 от 25 юли 2014 г. на министъра на вътрешните работи, обн. ДВ. бр.67/2014 г., изм. ДВ. бр.47/2016 г.; Кодекс за етично поведение на българските магистрати – приет с Решение на Висш съдебен съвет по Протокол № 21 от 20.05.2009 г., изм. с Решение на Висш съдебен съвет по Протокол № 2 от 18.01.2011 г.; Етичен кодекс на съдебните служители – одобрен от Висш съдебен съвет с решение по протокол № 22/27.05.2009 г. на основание чл.30, ал.1, т. 12 от Закона за съдебната власт.

6. Закон за държавния служител, обн.ДВ.бр.67/1999 г., с посл. изм. и доп.ДВ.бр.85/2023 г. – чл.89 ал.1 т.5

7. Кодекс на труда, обн.ДВ.бр.26/1986 г., с посл. изм. и доп.ДВ.бр.106/2023г. – чл.187 ал.1 т.10

Андросова Олена Анатоліївна

заступник голови Шевченківської районної у м. Полтаві ради з питань діяльності виконавчого органу

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сучасний світ зазнає трансформацій, потребує нових рішень, ідей, проєктів. Освіта є однією з найважливіших сфер життя, за допомогою якої, ми маємо змогу пізнавати нове, отримувати знання, розвивати та удосконалювати уміння та навички. Останніми роками змінюються вимоги до освіти, навчання дітей, підготовки кваліфікованих кадрів.

Зі зміною реалій сьогодення виникає нагальна потреба у реформуванні освіти, удосконалення програм підготовки, створення високої якості освіти на усіх рівнях, тобто впровадження таких реформ, які були б націлені на зміну освітньої парадигми й освітньої політики.

До проблеми реформування освіти в цілому зверталась велика кількість науковців та педагогів. Серед них можемо виділити М. Поташнік, В. Паламарчук, О. Савченко, А. Субетто. Проблеми реформування освіти за останнє десятиріччя порушувалися в працях таких науковців, як С. Курбатов, В.Андрущенко, М. Згуровський, А. Мельниченко. [2, с. 411].

Як бачимо, тема реформування освіти є актуальною та знаходить втілення у багатьох наукових працях.

Реформування системи освіти в Україні здійснюється за чотирма напрямками: реформування середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, вищої освіти та створення нової системи управління і фінансування науки [3, с. 112].

На нашу думку, усі заклади освіти незалежно від форм власності, акредитації та інших чинників, мають надавати якісне, а головне послідовне навчання, де учні й студенти зможуть набути основних компе-